

להשכיר להם מלמד באותה העיר אע"פ שהיו מרויחין אם משלחין אותן בעיר אחרת, היכא דאיכא שני מלמדים באותה העיר שהיו יכולים להושיב חציים לפני זה וחציים לפני זה.²⁶

סך מיקרי דרדקי עשרים וחמשה ינוקי. אבל בפחות אין יכולין לדחוק זה את זה להשכיר מלמד.

אלא שבשתא כיון דעל על. פירש ר"ח (באיוב) [ביואב] דאקריה רביה תמחה את זכר עמלק וקרהו [זכר] ופשע ביה רביה (אלא) דלא אשגח למידע היכי הוה קרייה, ואשתיוור בשיבושה דעל בליביה וקטל כל הזכרים שבמעמלק. א"ל דוד מאי מעמא שבקת הנקבות, (אלא) [א"ל] כדכתיב באורייתא זכר עמלק, (אלא) [א"ל] דוד זכר עמלק כתיב, שאל לרביה ואמר לו זכר אקרייתך, א"ל אי הכי אנא אישתבשית וקרית זכר, מיהו את פשעת דלא אשגחת למידק היכי קרינן. וכן נראה להר"י שאין לפרש שגם רבו מעה והקרהו זכר, ולא נהירא מהאי מעמא דפרישית.²⁷

[כא, ב]

מיקרי דרדקי. פ"ה [ב"מ קט, א] הוי פסידא דלא הדר (ו)[ד] שבשתא כיון דעל על. וקשה דהא רבא גופיה אמר לעיל דשבשתא ממילא נפקא. ונראה להר"י דמ"מ הוי פסידא דלא הדר דבאותה שעה שילמד מעות נתבטל והא לא הדר. עוד י"ל דלעיל מיירי לענין זה דמותבין ההוא דגרים דריוח שלו גדול ויצא הפסדו בשכרו דעל ידי שילמוד תורה הרבה רוב פעמים ממילא נפקא, אבל הא פשיטא [ד] וימנן כיון דעל על.²⁸

מרחיקין מצודת הדג. פירשתי [ב] פרק האומר [קידושין נט, א] בעזרת השי"ת.

תנאי היא כו'. הוה מצי למימר אנא דאמרי כו' יהודה דכל הפחות ר' יהודה כותיה סבירא ליה דאמר לא יחלק כו'. אלא י"ל דר' יהודה מיירי בחצר אחת ומילתא דאביי²⁹ מיירי בבני מבוי, להכי מייתי הק' ברייתא דמיירי בבני מבוי כדמפרש. והר"י בר"א פירש דאע"ג דר' יהודה אמר מעיקרא הכי, אפשר דר' יהודה דוקא בכי האי גוונא אמר שאין לו לחזור שיכואו אצלו ולהפסיד חבירו בידים כיון דלא חשיב ליה מעמא דאנא פלגנא אמנחאי ואת פלוג שיסקי, אבל בעלמא דאם זה עושה בתוך [שלו] יכול גם חבירו לומר גם אני אעשה בתוך שלי ואינו יכול לעכב זה על זה, להכי מייתי הק'

26. עיין בחידושי הר"ן ובנימוק"י.

27. צ"ב. ואולי כוונת רבינו דלא נהירא לפרש שגם רבו טעה מה"ט דפרישית. ועיין בתוס' ד"ה פרי"ח דטעמא דא"כ לאו רמיה הוא.

28. עיין רמב"ן ורשב"א ובחידושי הר"ן מה שתירצו.

29. צ"ל רב הונא.

ברייתא לומר דרב הונא סבר כרשב"ג דאמר אף לשכינו כופיהו, משמע דבעלמא אמרינן נמי דמעכבין על זה כדתניא כו'.³⁰

כופין בני מבוי זה את זה כו', ולא מלמדי תינוקות. וא"ת ורב הונא היכי מצי סבר לה כרשב"ג והא רב הונא גופיה קאמר בסמך במיקרי דרדקי דלא מצי מעכב. ונראה לפרש דהכא כתינוקות גוים איירי, דאי כתינוקות ישראל אפילו רשב"ג מודה דאינו כופה, וההיא דרב הונא איירי כתינוקות ישראל, ודייקא נמי מדקרי ליה מקרי דרדקי. וא"ת והא אמרינן לעיל אחד מבני מבוי וכו' או מלמדי תינוקות חבירו מעכב עליו, ואוקימנא כתינוקות גוים. וי"ל (ו)[ר]אע"ג דרשב"ג [אינו] אלא משום פוסק לחיותיה הא לאו הכי שרי, היינו משום דיש תנאים ביניהם שאין יכולין למחות זה על זה משום נכנסין, דכיון דלא איירי אלא בטעמא דפסקת לחיותיה לא איירי כלל בשירותא, דקמא היכי עביד משמע דבכי האי גוונא שרי לקמא דמילתא דפשיטא הוא ולעולם מיירי כתינוקות גוים ולא קשה כלל מברייתא דלעיל, [ו]אי גרסינן לעיל אחד מבני חצר ניחא הכל.

פשיטא לי בר מתא אבר מתא כו'. ומיבעיא לי בר מבואה אבר מבואה אחרינא אי הכל בכלל שכינו או לא כדפירש הקונטרס. ונראה דהלכה כרב הונא בריה דרב יהושע משום דבתראה הוה ולא אשכחנא בתרא דפליג, וא"כ בר מבואה אבר מבואה נמי לא מצי מעכב דכיון דקיימא לן בתיקו ספק לקולא, וכן פסק רבינו חננאל, מפי רבינו יצחק ב"ר אברהם.³¹

ואי שייך בכרנא דהכא לא מצי מעכב. פירוש בני העיר, אבל בני מבוי יכולין לעכב עליו שלא יכנס במבואם. ומתוך כך נראה דבני אדם ההולכים ממקומם למקום אחר [להלוות] (הלוואתם) מעותיהם לגוים, בני אותו המקום מעכבין עליהם אי לא שייכי בכרנא דידהו, ואי יומא רשוקא הוא מעלמא אתו ולעלמא ילוו מעותיהן אבל לבני המקום לא, ודוקא בשוקא כדאמרינן בסמך מעלמא אתו ולעלמא ליחבנו, אבל לאהדורי לא, פירוש, להיות מחזר אחר בני אדם הדרים באותו מקום לא, וכן הלכה.³²

[כב, א]

פיל שבלע כפיפה מצרית וכו'. בפרק רבי ישמעאל [מנחות סט, א] [פרך] מאי קא מבעיא ליה פשיטא דהוה טמא, דמשנה שלימה היא כל הכלים אינם עולים מטומאתן אלא בשינוי מעשה, ומסיק התם לא צריכא כגון דבלע להוצא ועבדינהו

30. וכ"ה בשטמ"ק בשם ריצב"א מגליין תוס'.

31. וכ"ה ברמב"ם הלכות שכנים פ"ז ה"ח וע"ש בהגהות מיימוניות. וראה שטמ"ק בשם הראב"ד

ובמאירי ורמב"ן וברשב"א ובחידושי הר"ן.

32. וכ"ה בתוד"ה מעלמא.